

לכבוד,

מר אמיר שביט	עו"ד דרור וגשל
יו"ר רשות החשמל	היועץ המשפטי לרשות החשמל
רשות החשמל	רשות החשמל
<u>ירושלים</u>	<u>ירושלים</u>

הנדון: הצורך בהסדרת מנגנון התשלומים בגין סטייה מדרישת הזמינות האקוויולנטית

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר (להלן: "התנועה"), אנו מתכבדים לפנות אליכם כדלקמן:

1. כידוע, משק החשמל מצוי בהליך הפרטה ושינוי מבני שהחל בשנת 2018, עם חקיקתו של תיקון מס' 16 לחוק משק החשמל, התשנ"ו-1996, אשר עיגן את הרפורמה במשק החשמל. במסגרת הרפורמה, הורחבה פעילותם של יצרני חשמל פרטיים, מתוך מטרה לייעל את מקטע הייצור, להגביר את התחרות ולהפחית את העלות לצרכן.
2. לצד התועלות הצפויות, הועלו גם חששות מפני ניצול מאפייניו הייחודיים של משק החשמל, ובראשם קשיחותו היחסית של הביקוש למוצר חיוני וחסר תחליף זה, לצורך הגדלת רווחיהם של גורמים פרטיים על חשבון ציבור הצרכנים.
3. בהקשר זה, נדגיש – למעלה מן הצורך – כי חשיבותו של פיקוח אפקטיבי על יצרני החשמל הפרטיים אינה מתמצה בהגנה על מחיר החשמל לצרכן, אלא נוגעת גם להבטחת אמינות וזמינות האספקה. ביטוי לחשיבות זו ניתן למצוא באירועי משבר החשמל בקליפורניה, בראשית שנות האלפיים, שם נמצא, בין היתר, כי ליקויים בהליך ההפרטה ומחסור ברגולציה אפקטיבית אפשרו ניצול ומניפולציה מצד שחקנים פרטיים והחריפו את המשבר, שהביא להפסקות חשמל יזומות רבות ולפגיעה משמעותית בצרכנים ובפעילות המשק¹.
4. בישראל, רשות החשמל היא הרגולטור האמון על משק החשמל. במסגרת תפקידיה, מוסמכת הרשות, בין היתר, לקבוע אמות מידה לרמה, לטיב ולאיכות השירות שנותן בעל רישיון ספק שירות חיוני². אמות המידה מסדירות גם היבטים הנוגעים ליחסים שבין מנהל המערכת, חברת נגה - ניהול מערכת החשמל בע"מ (להלן: "נגה"), לבין יצרני החשמל הפרטיים, לרבות במסגרת אסדרה בילטרלית

¹ להרחבה ראו את [מסמך הלקחים](#) שנכתב על ידי קרן המטבע העולמית (IMF) בעקבות מקרה קליפורניה.
² ס"ס 2(2) לחוק משק החשמל, תשנ"ו-1996.

⁹ כללי משק החשמל (אמות מידה לרמה, לטיב ולאיכות השירות שנותן ספק שירות חיוני) (תיקון מס' 21), תשפ"ד-2024. (להלן: "התיקון")

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר) The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

חישובה ואת בחינת העמידה בה באופן רציף ומצטבר לאורך השנה. משכך, בנוסחו הנוכחי של ספר אמות המידה לא קבוע עוד רף של זמינות אקוויוולנטית שבו נדרשים היצרנים לעמוד, וממילא לא ברור כיצד נבחנת כיום עמידתם בדרישה זו ומהן השלכותיה של חריגה ממנה.

10. ככלל, הקושי המרכזי הוא כי מאז ביטולה של אמת מידה 83 לא נקבע בספר אמות המידה מנגנון חלופי המחייב יצרנים לעמוד ברף מינימלי של זמינות אקוויוולנטית. לכך מצטרף קושי נוסף: אמת מידה 88, העוסקת בחריגה מתוכנית התחזוקה, נותרה בתוקף וממשיכה להפנות לאמת מידה 83 לצורך חישוב הנזק, אף שזו בוטלה.¹⁰

11. חשיבותה של הסדרה זו הייתה מוכרת גם לרשות החשמל. כבר בשנת 2022 התייחסה הרשות לצורך בקביעת מנגנון תשלום בגין חריגה מדרישות הזמינות, וציינה כי אופן חישובו ייקבע בהמשך, לאחר השלמת עבודת מטה בנושא.¹¹ ואולם, עם ביטולה של אמת מידה 83 בשנת 2024 לא נקבע תחתיה מנגנון חלופי המסדיר את דרישת הזמינות האקוויוולנטית, את אופן בחינת העמידה בה ואת התשלום בגין חריגה ממנה.¹²

12. התמונה המצטיירת אפוא מעוררת קושי. חרף הכרתם של גורמי המקצוע בחשיבותו של מנגנון שיאפשר לבחון באופן מהימן את אמינותו של מתקן ייצור לאורך זמן, ולשקף באמצעות חיוב כספי את הפגיעה הנגרמת למשק כתוצאה מאי-עמידה בדרישות הזמינות, עד היום לא נקבע הסדר חלופי כאמור. קושי זה מתחדד נוכח העובדה שכבר בשנת 2022 עמדה רשות החשמל על הצורך בהשלמת המנגנון והודיעה כי אופן חישובו ייקבע בהמשך; ואולם, בחלוף כארבע שנים, ולאחר שבינתיים בוטלה אמת מידה 83, טרם הושלמה ההסדרה.

13. ונדגיש, חיובם של מתקני ייצור ואגירה בגין סטייה מדרישת זמינות אקוויוולנטית אינו ייחודי למשק החשמל הישראלי. מנגנונים מסוג זה נהוגים גם במשקי חשמל מופרטים במדינות אחרות, אף שקיימים ביניהם הבדלים באופן מדידת הזמינות, בתקופת הבחינה ובאופן חישוב התשלום.¹³ ככלל, מנגנונים אלה נועדו ליצור תמריצים לניהול יעיל של מתקני הייצור והאגירה, באופן שיבטיח רמת אמינות וזמינות מספקת של המשאבים העומדים לרשות מנהל המערכת. על כן, ישנה חשיבות רבה בקיומם ובהפעלתם של מנגנונים אפקטיביים לפיקוח על אמינותם וזמינותם של מתקני הייצור והאגירה, ובכלל זאת באמצעות חיובים כספיים בגין אי-עמידה בדרישות שנקבעו.

14. מצב הדברים המתואר מעורר, לעמדתנו, קושי ממשי ואי-בהירות באשר לאופן שבו נבחנת כיום עמידתם של היצרנים ברמת זמינות אקוויוולנטית מספקת, ולבסיס להפעלת אמצעי אכיפה בגין חריגה ממנה. נדמה שאף חברת נגה עצמה רואה חשיבות בהפעלת מנגנון זה, כפי שמשתקף מעניין

¹⁰ ס' 88 לספר אמות המידה.

¹¹ נספח א' להחלטה מס' 63106 - החלת אמות מידה בצד הייצור על יחידות הייצור של חברת החשמל

¹² התיקון, ה"ש 9 לעיל.

¹³ למשל בקליפורניה נהוג לחשב את העמידה ביעדי הזמינות פר חודש, ראו: CAL. INDEP. SYS. OPERATOR CORP., TARIFF §§ 40.9.5–40.9.6 (Resource Adequacy Availability Incentive Mechanism).

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)
The Movement for Quality Government in Israel
الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

PSP. דווקא משום כך, היעדרו כיום של עיגון מפורש לדרישת הזמינות האקוויולנטית מעורר קושי ממשי באשר לסמכותה להמשיך ולאכוף חריגה ממנה.

15. משכך, נבקש את התייחסות הרשות לאופן שבו מוסדרת כיום דרישת הזמינות האקוויולנטית, מאז ביטולה של אמת מידה 83, ובפרט נבקש לדעת מהו הבסיס הנורמטיבי כיום להטלת חיוב כספי בנדון. ככל שאין אסדרה חלופית למדד זה, נבקש לדעת האם בכוונת הרשות לעדכנו, ומהו הצפי לפרסומו.

16. נוכח החשיבות שבהבטחת משק חשמל אמין, המוסדר באמות מידה ברורות, קוהרנטיות ובנות יישום, ובהינתן ההשלכות האפשריות של חסר או אי בהירות רגולטורית על אפקטיביות הפיקוח במשק חיוני זה, **נבקש לקבל את תשובתכם בהקדם ולא יאוחר מיום 22.09.2026**, וזאת לצורך המשך בחינת צעדינו בנושא, לרבות המשפטיים.

בכבוד רב,

תום גבעון

האגף הכלכלי

התנועה לאיכות השלטון

עדו שטיינברגר, עו"ד

האגף הכלכלי

התנועה לאיכות השלטון

העתקים:

- מר שיקי פישר, מנכ"ל בפועל וסמנכ"ל תפעול בחברת נגה
- עו"ד נעם ברימן, יועץ משפטי בחברת נגה.